

การศึกษาแนวคิดและวิธีการจัดการ
พิพิธภัณฑ์และห้องแสดงศิลปะร่วมสมัยในจังหวัดเชียงใหม่
A Concept and Management Study of Contemporary Art Museum
and Gallery in Chiang Mai Province

เบญจพล บุญญาภิสิทธิ์ (Benjapol Bunyabhisand)* ดร.ทิพวรรณ ทังมั่งมี (Dr. Tippawan Thungmhungmee)**

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทความเป็นมา แนวคิดและหลักการของพิพิธภัณฑ์ศิลปะและห้องแสดงศิลปะร่วมสมัย (Contemporary Art Museum and Gallery) ในระดับสากลโดยทั่วไปรวมทั้งศึกษาความเป็นมา แนวคิด และวิธีการจัดการ ตลอดจนสภาพการณ์และปัญหา เพื่อเสนอรูปแบบ และวิธีการที่เหมาะสม เพื่อให้ประสบผลสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย ผลการศึกษาพบว่า พิพิธภัณฑ์ศิลปะ และ ห้องแสดงศิลปะร่วมสมัย เป็นสถานที่จัดแสดงงานศิลปะ ไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ทางศิลปะ แต่เป็นแหล่งธุรกิจจำหน่ายงานศิลปะประเภทงานจิตรกรรมร่วมสมัย ซึ่งไม่สามารถเลี้ยงตนเองได้ ดังนั้นรูปแบบและวิธีการจัดการ ห้องแสดงศิลปะร่วมสมัยที่เหมาะสม จึงควรจัดแสดงผลงานทางศิลปะให้มีสื่อเรียนรู้เพิ่มเติม เช่น ป้ายอธิบายและสื่อข้อมูลอื่นๆ รวมถึงการทำให้ห้องแสดงศิลปะร่วมสมัย ในจังหวัดเชียงใหม่สามารถตั้งมั่นอยู่ได้ควรมีการเปิดธุรกิจเสริมเพื่อเพิ่มเติมนายได้ให้สามารถเลี้ยงตนเองได้ เช่น การเปิดร้านกาแฟ และการขายของที่ระลึกควบคู่กันไป

ABSTRACT

This thesis is for analyzes the origins, the concepts and the management methods the art museums and the art galleries in Thailand and worldwide and also focuses on the characteristic of the art museums and the art galleries in Chiang mai for the possible solutions. In this thesis also suggests the management concepts and methods for them to gain the satisfactory benefit and to be a great source of learning for visitors. From the case study, most of art museum and art galleries in Chiang mai are not the place for learning about art. used for showing the pieces of art, Galleries and museums could apply a signboard or another medias to give deep details about the pieces of art to the visitors they also do not earn enough money from selling the pieces of art and cannot afford their outgoings. The solution may be the launching of related business such as the coffee shop, snack shop or souvenir shop, etc.

คำสำคัญ: พิพิธภัณฑ์ศิลปะร่วมสมัย ห้องแสดงศิลปะร่วมสมัย

Key Words: Contemporary Art Museum, Contemporary Art Gallery

* นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการศิลปะและวัฒนธรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

** อาจารย์ ภาควิชาศิลปะไทย คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

บทนำ

Ambrose T. และ Paine C. ได้กล่าวไว้ว่า พิพิธภัณฑ์คือสถานที่เก็บมรดกของมนุษยชาติ มีหน้าที่เก็บรวบรวมความทรงจำของผู้คน เก็บวัฒนธรรม ความฝันและความหวังของเขาเหล่านั้นเอาไว้¹

โดยคำว่าพิพิธภัณฑ์ปรากฏขึ้นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1682 ณ ประเทศอังกฤษ ซึ่งบรรยายการเก็บรวบรวมสิ่งของอันแปลกประหลาด หาได้ยากและมาจากแดนไกลที่สุภาพบุรุษนามว่า Elias Ashmole ได้นำมาให้กับมหาวิทยาลัย Oxford และจากการรวบรวมสมบัติส่วนตัวของข้าราชบริพารและชนชั้นสูง พิพิธภัณฑ์จึงได้กลายเป็นแหล่งเรียนรู้สาธารณะที่เรารู้จักในปัจจุบัน

แต่พิพิธภัณฑ์สมัยใหม่นั้นก็ยังมีมูลเหตุสำคัญอย่างอื่น ก็คือพื้นที่จัดแสดงงานต่างๆ อันจะรวบรวมสิ่งของแปลกๆ และหายากมาจัดรวบรวมและแสดงเป็นนิทรรศการต่างๆ อันมีจุดประสงค์หลักก็ได้เงินจากผู้เข้าชม² และหากพิจารณาจากคำจำกัดความของ สภาการพิพิธภัณฑ์ระหว่างประเทศ ICOM (International Council of Museums) ได้กล่าวว่า "พิพิธภัณฑ์คือองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรที่ให้บริการแก่สังคม ละมุ่งเน้นการพัฒนาสังคม และมีหน้าที่เก็บรวบรวม รักษา ค้นคว้า สื่อสาร และจัดแสดงสิ่งที่จับต้องไม่ได้และสิ่งจับต้องได้ มรดกของมนุษยชาติและมีสภาพแวดล้อมเพื่อจุดประสงค์ในการศึกษา การเรียนรู้และความบันเทิง"³

พิพิธภัณฑ์ศิลปะก็จะมี ความหมาย ว่าเป็น องค์กรหรือสถาบัน ที่มีการเก็บรักษาเพื่อการอนุรักษ์

และจัดแสดงผลงาน(Exhibition)ทางศิลปะ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ เข้าใจ และสร้างความเพลิดเพลินในผลงานทางศิลปะ ตลอดจนเป็นแหล่งที่รวมกลุ่มศิลปิน เพื่อพบปะ แลกเปลี่ยนความคิด ตลอดจนเผยแพร่ผลงานทางศิลปะ เพื่อการผลักดันให้เกิดการพัฒนาของวงการศิลปะ

ห้องแสดงศิลปะ(Art Gallery) นั้นสามารถถูกพิจารณาได้ว่าเป็นพิพิธภัณฑ์หรือพื้นที่จัดแสดงงานศิลปะเชิงพาณิชย์ ขึ้นอยู่กับการมองการจัดความแบบอเมริกัน อังกฤษ หรือ ฝรั่งเศสแตกต่างกันไปแต่ละประเทศแต่เหนือสิ่งอื่นใดคือการยอมรับว่าห้องแสดงศิลปะนั้นคือพื้นที่ที่อุทิศให้กับงานศิลปะเป็นหลัก⁴

สำหรับพิพิธภัณฑ์ศิลปะและห้องแสดงศิลปะนั้นจะทำหน้าที่และมีรูปร่างคล้ายคลึงกัน แต่การบริหารจัดการจะแตกต่างกัน ทั้งในแง่ของแหล่งงบประมาณและวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเช่น พิพิธภัณฑ์ศิลปะของรัฐ จะได้รับงบประมาณประจำจากหน่วยงานราชการที่เป็นต้นสังกัด และมีวัตถุประสงค์ที่จัดแสดงเพื่อการประชาสัมพันธ์เรื่องราวของหน่วยงานของตน หรือเผยแพร่วิชาการในส่วนที่สอดคล้องกับพันธกิจของหน่วยงานของตน ส่วนพิพิธภัณฑ์ศิลปะเอกชนและห้องแสดงศิลปะเอกชนจะเป็นพื้นที่บริหารจัดการโดยภาคเอกชนหรือส่วนบุคคล โดยใช้งบของตน มีวัตถุประสงค์ที่จัดแสดงเพื่อการประชาสัมพันธ์งานศิลปะส่วนบุคคลหรือที่ตัวเองเลือกสรรมา โดยปกติห้องแสดงศิลปะและพิพิธภัณฑ์ศิลปะเอกชนนั้นอาจมุ่งเน้นผลประโยชน์ในเชิงธุรกิจเป็นหลักแต่ทั้งสองก็ล้วนแต่มีความสำคัญและความจำเป็นต่อวงการศิลปะ เพราะเป็นศูนย์รวมแหล่งรวมผลงานและความรู้ที่จะเผยแพร่สู่สาธารณะชน ซึ่งเป็นทั้งสองเป็นสถานที่สำคัญสถานที่ที่สืบทอดศิลปะและวัฒนธรรม อันเป็นมรดกที่สำคัญยิ่งของชาติ

¹Timothy Ambrose and Crispin Paine. 2012. *Museum Basic*, 3rd ed, p.8.

²Ibid.

³Geoff Matthews. 1991. *Museum and Art Galleries Design and Development Guide*, p.3.

⁴Eric Tilbury. 2006. *Fragmented Museum Reassessing Spaces for Modern and contemporary Art in Bangkok*, p.2.

การศึกษานับนี้ได้ออกศึกษาพิพิธภัณฑ์ศิลปะและห้องแสดงศิลปะในจังหวัดเชียงใหม่เพราะเป็นจังหวัดที่เป็นแหล่งรวบรวมศิลปะและวัฒนธรรมที่สำคัญและเป็นถิ่นกำเนิดและที่อยู่ศิลปินท้องถิ่นเป็นจำนวนมากและมีความสำคัญทางเศรษฐกิจมากที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศและนอกจากนี้ยังเป็นจังหวัดมีนักท่องเที่ยวเยี่ยมชมที่มากที่สุดในภาคเหนือ จนทำให้เชียงใหม่มีการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ศิลปะและห้องแสดงศิลปะใหม่ๆอยู่เสมอ

ทั้งนี้ห้องแสดงศิลปะในเชียงใหม่สามารถจัดตั้งขึ้นโดยบุคคลหลากหลายประเภทที่มีความสนใจในธุรกิจประเภทนี้ ทั้งศิลปิน อาจารย์ นักธุรกิจ นักสะสมงานศิลปะ ก็ล้วนแต่สามารถก้าวมาเป็นเจ้าของห้องแสดงศิลปะได้ทั้งนั้น จึงอาจมีบางคนที่ความรู้ความเข้าใจในการจัดการพิพิธภัณฑ์ศิลปะและห้องแสดงศิลปะอย่างเพียงพอ และเมื่อขาดความรู้และความเข้าใจ ก็อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่หลายคนไม่ประสบความสำเร็จและเป็นสาเหตุที่ต้องปิดตัวลงไปหลังจากเวลาผ่านไปไม่นาน

จากการศึกษาที่ผ่านมาตั้งแต่จนถึงปี 2556 มีห้องแสดงศิลปะหลายแห่งได้ปิดตัวลง หรือย้ายสถานที่ซึ่งสะท้อนภาพทางอ้อมที่ว่าพิพิธภัณฑ์ศิลปะและห้องแสดงศิลปะในจังหวัดเชียงใหม่หลายแห่งยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร นับว่าเป็นเรื่องที่น่าเสียดายของสังคมและวงการศิลปะเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเจ้าของห้องแสดงศิลปะเหล่านั้น เนื่องจากหลายๆแห่งก็ล้วนมีเจตนาอันดี เพื่อพัฒนาวงการศิลปะและเป็นสถานที่ส่งเสริมมรดกของสังคมและวัฒนธรรมให้แก่คนรุ่นหลัง ทั้งๆที่จากบริบทของพื้นที่อื่นๆของไทยและในทวีปเอเชียก็มีแหล่งชุมนุมทางศิลปวัฒนธรรมใหม่ๆเกิดขึ้นอยู่ตลอดอย่างต่อเนื่อง อาทิ Museum of Contemporary Art (Moca) ของกรุงไทเปในเมืองไทย , Singapore Art Museum (SAM) ที่สิงคโปร์ , Hongkong Museum of Art ที่ฮ่องกง ซึ่งล้วนแต่เป็นสถานที่ที่สามารถส่งเสริมผลงานศิลปะ และผลักดันวงการศิลปะไปสู่ระดับโลก แต่เชียงใหม่ในปัจจุบัน (พ.ศ.2556) ยัง

ไม่มีแนวโน้มที่จะมีการสร้างพิพิธภัณฑ์ศิลปะสมัยใหม่มาเพื่อตอบสนองความต้องการในจุดนี้

จากสภาพปัญหาข้างต้นทำให้สามารถสังเกตได้ว่า พิพิธภัณฑ์ศิลปะร่วมสมัย (Contemporary Art Museum) และห้องแสดงศิลปะร่วมสมัย (Contemporary Art Gallery) ในเมืองเชียงใหม่ทุกวันนี้ เกือบทั้งหมด แม้แต่หอศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งเป็นพิพิธภัณฑ์ศิลปะวัฒนธรรมหลักของเชียงใหม่ รวมทั้งพิพิธภัณฑ์ศิลปะอื่นๆของสถาบันการศึกษาและห้องแสดงศิลปะของเอกชน ล้วนมีแนวคิดและวิธีการจัดการที่เน้นการจัดแสดงนิทรรศการ (Exhibition) ผลงานทางศิลปะเพื่อการเผยแพร่ผลงานของศิลปิน ในเชิงธุรกิจเพื่อการซื้อขายเป็นส่วนใหญ่แต่โดยข้อเท็จจริงและหลักการที่เป็นสากล พิพิธภัณฑ์ศิลปะควรเป็นองค์กรหรือสถาบัน เพื่อการอนุรักษ์และจัดแสดงผลงาน (Exhibition) ทางศิลปะ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ เข้าใจ และสร้างความเพลิดเพลินในผลงานทางศิลปะ ซึ่งพิพิธภัณฑ์ศิลปะร่วมสมัยในจังหวัดเชียงใหม่ควรทำหน้าที่ดังกล่าวแต่ห้องแสดงศิลปะจะแสดงผลงานทางศิลปะในเชิงธุรกิจ เพื่อการเผยแพร่ ซื้อและขายผลงานทางศิลปะก็ทำไปไม่มีปัญหา

ทั้งๆที่พิพิธภัณฑ์ศิลปะและห้องแสดงศิลปะสามารถร่วมมือกันเพื่อส่งเสริมหน้าที่ให้ตัวเองเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ทางด้านศิลปะและวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชนให้ได้รู้จัก ได้เรียนรู้ และพบปะแลกเปลี่ยนความคิด และเผยแพร่ อีกทั้งยังมีหน้าที่ในการสืบทอดผลงานให้กับคนรุ่นหลัง และทำให้วงการศิลปะสามารถก้าวไปข้างหน้าได้

จากข้อสังเกตในสภาพปัญหาดังกล่าวด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะทำการศึกษาพิพิธภัณฑ์ศิลปะและห้องแสดงศิลปะร่วมสมัยในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้ทราบแนวคิดและวิธีการจัดการทั้งในการจัดนิทรรศการ รวมทั้งการบริหารจัดการ ตลอดจนปัญหาต่างๆ เพื่อที่จะเสนอรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมของการจัดการพิพิธภัณฑ์ศิลปะและห้องแสดงศิลปะร่วมสมัย ในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อให้ประสบความสำเร็จ บรรลุ

เป้าหมาย ต่อไปเพื่อเป็นตัวอย่างสำหรับการจัดการ พิพิธภัณฑ์ศิลปะและห้องแสดงศิลปะร่วมสมัย ใน จังหวัดเชียงใหม่ที่ต้องการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ เพิ่มโอกาสทางธุรกิจ และอยู่รอดทำหน้าที่ ของตนเองได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1.เพื่อศึกษาบริบทความเป็นมา แนวคิดและหลักการของการจัดการพิพิธภัณฑ์ศิลปะและห้องแสดงศิลปะร่วมสมัย (Contemporary Art Museum and Gallery) ในระดับสากล โดยทั่วไป
- 2.เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา แนวคิดและวิธีการจัดการ ตลอดจนสภาพการณ์และปัญหาของพิพิธภัณฑ์ศิลปะและห้องแสดงศิลปะร่วมสมัย (Contemporary Art Museum and Gallery) ในจังหวัดเชียงใหม่
- 3.เพื่อศึกษาและเสนอรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมของการจัดการพิพิธภัณฑ์ศิลปะและห้องแสดงศิลปะร่วมสมัย (Contemporary Art Museum and Gallery) ในจังหวัดเชียงใหม่ให้ประสบความสำเร็จ บรรลุเป้าหมาย

วิธีการวิจัย

- 1.รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research)
- 2) ขอบเขตพื้นที่ของการศึกษา ในเขตจังหวัดเชียงใหม่
- 3). ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรของการศึกษานี้ คือพิพิธภัณฑ์ศิลปะและห้องแสดงศิลปะร่วมสมัย (Contemporary Art Museum and Gallery) ในจังหวัดเชียงใหม่และผู้ที่เกี่ยวข้อง
กลุ่มตัวอย่าง พิพิธภัณฑ์ศิลปะและห้องแสดงศิลปะร่วมสมัย (Contemporary Art Museum and Gallery) ในจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 4 แห่ง และประชาชน นักวิชาการ และนักท่องเที่ยวในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 100 คน เพื่อเก็บข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการพิพิธภัณฑ์ศิลปะและห้องแสดงศิลปะร่วมสมัย

(Contemporary Art Museum and Gallery) ในจังหวัดเชียงใหม่

4). เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษานี้ ได้ใช้เครื่องมือในการเก็บและรวบรวมข้อมูล คือ

- 4.1) การสังเกตการณ์ การจัดแสดงของพิพิธภัณฑ์ศิลปะและห้องแสดงศิลปะร่วมสมัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
- 4.2) แบบสอบถาม สร้างชุดแบบสอบถามแบบปลายเปิด เพื่อสอบถามความคิดเห็นประชาชน นักวิชาการและนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับความเหมาะสมในการจัดแสดงพิพิธภัณฑ์ศิลปะและห้องแสดงศิลปะร่วมสมัยในจังหวัดเชียงใหม่
- 4.3) แบบสัมภาษณ์ เพื่อสัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการพิพิธภัณฑ์ศิลปะและห้องแสดงศิลปะร่วมสมัยในจังหวัดเชียงใหม่

5). การเก็บข้อมูล

- 5.1)การเก็บข้อมูลภาคเอกสารการทบทวนเอกสาร หนังสือ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง(Literature Review) ได้แก่ การศึกษารายงานเอกสารสิ่งตีพิมพ์และข้อมูลทางดิจิทัลที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์ศิลปะและห้องแสดงศิลปะร่วมสมัย
- 5.2)การเก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่อศึกษาข้อมูลประวัติความเป็นมา แนวคิดและวิธีการจัดการ ตลอดจนสภาพปัญหาของพิพิธภัณฑ์ศิลปะและห้องแสดงศิลปะร่วมสมัยในจังหวัดเชียงใหม่ตลอดจนความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง

6). การวิเคราะห์และแปลความ

ทำการวิเคราะห์เพื่อทราบถึงสภาพปัญหา และเสนอรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมของการจัดการพิพิธภัณฑ์ศิลปะและห้องแสดงศิลปะร่วมสมัยในจังหวัดเชียงใหม่ให้ประสบความสำเร็จ บรรลุเป้าหมาย

ผลการวิจัย

พิพิธภัณฑ์ศิลปะและห้องแสดงศิลปะร่วมสมัยในเชียงใหม่มีทั้งสิ้น 27 แห่ง คัดเลือกตัวอย่างเพื่อทำการศึกษาจากพิพิธภัณฑ์ศิลปะและห้องแสดงศิลปะร่วมสมัย โดยสร้างเกณฑ์วัดผลสำเร็จจากเกณฑ์จากจำนวนปีที่เปิดให้บริการ จำนวนครั้งที่ปรากฏในสื่อและจำนวนผู้เข้าชม ได้ตัวอย่างทำการศึกษา 4 แห่ง คือ หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ NHD Gallery อำเภอเมือง Tita Gallery อำเภอแมริม และ Vichit Studio อำเภอสันกำแพง ซึ่งทำการศึกษาในรายละเอียดที่เกี่ยวกับการจัดแสดงและบริหารจัดการในแต่ละแห่งมีรายละเอียดดังนี้

หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีลักษณะเป็นพิพิธภัณฑ์หรือเป็นพิพิธภัณฑ์ศิลปะร่วมสมัยแห่งเดียวในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของทางราชการคือมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีการจัดแสดงเพื่อการเรียนรู้และส่งเสริมความก้าวหน้าของงานศิลปะร่วมสมัย ซึ่งไม่มีปัญหาของการเลี้ยงตัวเองเนื่องจากได้รับเงินสนับสนุนจากทางมหาวิทยาลัย แต่จำนวนผู้เข้าชมยังค่อนข้างน้อย ส่วนประกอบภายในพื้นที่จัดแสดงผลงานศิลปะหมุนเวียน มีโรงละครที่เปิดให้บุคคลภายนอกสามารถเข้าพื้นที่ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้และยังมีการเปิดธุรกิจร้านกาแฟและร้านขายของที่ระลึกควบคู่แต่ก็ไม่ได้ได้รับความนิยมเท่าใดนัก กิจกรรมหลักๆ มักมีงานแสดงศิลปะหมุนเวียน แต่ก็ไม่ได้มุ่งเน้นเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปะเท่าใดนัก

NHD Gallery อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นห้องแสดงศิลปะร่วมสมัยส่วนบุคคล ตั้งอยู่ที่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่มีจำนวนพื้นที่ทั้งสิ้น 24 ตารางเมตรมีอายุการก่อตั้ง 6 ปี มีพื้นที่จัดแสดงผลงานมีทั้งแบบถาวรและหมุนเวียน แต่พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้แสดงผลงานของศิลปินเอง ผู้เข้าชมมีจำนวนเฉลี่ย 250 คน ต่อเดือน มีบุคลากรมีทั้งสิ้น 2 คนเป็นคนในครอบครัว ทางร้านมักใช้สื่อประชาสัมพันธ์ทางอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะ

Facebook เป็นหลักปัจจุบันที่ Fan page ที่รวมกันทั้งส่วนของห้องแสดงศิลปะ และร้านขายของที่ระลึกมากกว่า 10,000 คน และได้สื่อหนังสือท่องเที่ยวท่องเที่ยวประชาสัมพันธ์ช่วยประชาสัมพันธ์ให้บ้างนานๆ ครั้ง และเนื่องจากทำเลอยู่นอกพื้นที่ท่องเที่ยวแต่ก็ยังไม่ค่อยมีคนชมชมจึงมักได้นักท่องเที่ยวที่เดินผลัดหลงมาแวะชมบ้าง ทางร้านคิดแปลงพื้นที่ที่อยู่อาศัยแบ่งออกเป็นสองส่วน คือพื้นที่จัดแสดงผลงานศิลปะและร้านขายของที่ระลึก รายได้ของห้องแสดงศิลปะ มาจากการว่าจ้างงานกราฟฟิคจากที่ร้าน 70% ร้านขายของ 20% และ มาจากห้องแสดงศิลปะ เพียง 20% ค่าใช้จ่ายต่อเดือน ห้องแสดงศิลปะนี้จึงเป็นเสมือนสถานที่แสดงผลงานเพื่อต่อยอดไปให้บริการด้านกราฟฟิคของเจ้าของห้องแสดงศิลปะ มากกว่า และเนื่องจากคิดแปลงที่อยู่อาศัยเป็นที่ห้องแสดงศิลปะ ทำให้ไม่มีภาระด้านพื้นที่แม้ว่าจะยังไม่มีค่านามันด้านรายได้แต่ก็มีรายจ่ายไม่มาก และสามารถดำเนินธุรกิจห้องแสดงศิลปะ เลี้ยงตัวเองได้จากธุรกิจเสริมอื่นๆ

Tita Gallery อำเภอแมริมจังหวัดเชียงใหม่

เป็นห้องแสดงศิลปะส่วนบุคคล ตั้งอยู่ที่ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่เริ่มต้นธุรกิจเมื่อ พ.ศ. 2541 ปัจจุบันเข้าสู่ปีที่ 16 มีพื้นที่จัดแสดงผลงานมีทั้งแบบถาวรและหมุนเวียน โดยจะมีพื้นที่จัดแสดงผลงานและคัดเลือกผลงานของศิลปินสับเปลี่ยนทุกเดือนแม้ทำเลที่ตั้งของห้องแสดงศิลปะ จะค่อนข้างไกลจากตัวเมือง ทำให้ในช่วงเริ่มต้นมีผู้เข้าชมห้องแสดงศิลปะ ยังไม่มากนัก แต่ภายหลังการขยายพื้นที่ของร้านกาแฟ ทำให้อัตราส่วนผู้เข้าชมและนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นหลายเท่าตัว ปัจจุบันในปัจจุบันผู้เข้าชมมีจำนวนเฉลี่ยต่อเดือน 4,000 คน และในช่วงฤดูท่องเที่ยวมีผู้เข้าชมเพิ่มเฉลี่ยถึง 16,000 คน มีบุคลากรทั้งสิ้น 7 คน ในช่วงเริ่มต้นธุรกิจร้านค้าได้เน้นลงสื่อประชาสัมพันธ์ในหนังสือหลายฉบับและในภายหลังได้ลงเหลือเพียงสองฉบับคือ Compass และ Citylife ซึ่งเป็นหนังสือแนะนำการท่องเที่ยวและแนะนำร้านค้าในจังหวัดเชียงใหม่ ในปัจจุบัน Tita Gallery มีอัตราส่วนรายได้ที่

เปลี่ยนไปจากในตอนเริ่มต้นธุรกิจ เพราะภายหลังจากการขายพื้นที่เปิดร้านกาแฟและขายของที่ระลึก รายได้จากร้านกาแฟขายเพิ่มขึ้นมากกว่ารายได้ของห้องแสดงศิลปะ และเติบโตขึ้นในอัตราส่วนสูงถึง 50% ของรายได้ทั้งหมดโดยร้านขายของที่ระลึกทำรายได้ 30% และรายได้จากงานศิลปะมีเพียง 20% เมื่อเทียบกับอัตราส่วนของรายได้ทั้งหมดของรายได้ทั้งหมด ในช่วงเริ่มต้นทางห้องแสดงศิลปะ ได้เข้าพื้นที่เพื่อดำเนินธุรกิจ และ 2 ปีต่อมาได้ตัดสินใจซื้อที่ดิน และทำให้ปัจจุบันไม่มีการเรื่องค่าเช่าที่ และสามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้จากรายได้ของห้องแสดงศิลปะ และธุรกิจเสริมอื่นๆ

Vichit Studio อำเภอสามก่าแพง จังหวัดเชียงใหม่ ความเป็นมาของ Vichit Studio นั้น เริ่มต้นจากศิลปินที่เป็นเจ้าของได้ดัดแปลงที่อยู่อาศัยและโรงงานผลิตเฟอร์นิเจอร์ของตนเองให้เป็นห้องแสดงศิลปะ เพื่อจัดแสดงผลงานศิลปะของตัวศิลปินผู้เป็นเจ้าของสถานที่ควบคู่กับงานศิลปะที่เจ้าของพื้นที่ได้สะสมเอาไว้ เริ่มก่อสร้างขึ้นในปี 2548 ปัจจุบันดำเนินธุรกิจเข้าสู่ปีที่ 9 โดยได้ดัดแปลงพื้นที่สตูดิโอสำหรับแสดงผลงานศิลปะควบคู่กับร้านขายของที่ระลึกพื้นที่จัดแสดงงานสะสมของตนเอง ในที่แห่งเดียวกันและในปี 2555 ได้เริ่มดัดแปลงส่วนโรงงานเฟอร์นิเจอร์ที่กว้างขวางในพื้นที่ด้านหลังให้เป็นสถานที่จัดแสดงผลงานศิลปะที่มีผลงานของศิลปินอื่นหมุนเวียนอีกด้วย ห้องแสดงศิลปะแห่งนี้ แม้ว่าจะลงสื่อการประชาสัมพันธ์ในที่มุ่งเน้นด้านศิลปะและวัฒนธรรมโดยตรง อย่างนิตยสาร Art and Culture และโบรชัวร์ที่สนามบินขาเข้า แต่ด้วยปัญหาในเรื่องของทำเลที่ตั้งที่ค่อนข้างจะไกลจากตัวเมือง ทำอัตราส่วนผู้เข้าชมและนักท่องเที่ยวอยู่ในปริมาณที่ไม่มาก โดยมีเฉลี่ยราวๆ เดือนละ ไม่ถึง 20 คน โดยมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาไม่ถึง 5% กลุ่มผู้เยี่ยมชมโดยมากจะเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ที่กรุงเทพฯ และเชียงใหม่ที่ต้องการเข้าชมผลงานของศิลปินเอง และทางห้องแสดงศิลปะ มีรายได้หลักๆ มาจากการขายผลงานจิตรกรรมของศิลปินเจ้าของห้องแสดงศิลปะเอง โดยมีอัตราส่วนรายได้อยู่ที่ 90% และ

จากรายได้ของระลอกอื่นๆ เพียง 10% ของรายได้ทั้งหมด และเนื่องจากดัดแปลงที่อยู่อาศัยเป็นที่ห้องแสดงศิลปะ ทำให้ไม่มีการะด้านพื้นที่แม้ว่าจะยังไม่มีค่าน้ำมันด้านรายได้แต่ก็มีรายจ่ายไม่มากและเลี้ยงตัวเองได้จากการขายงานตัวศิลปะของเจ้าของสถานที่เอง ทำให้ธุรกิจสามารถดำเนินอยู่ได้

สรุปผลการศึกษาหอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีลักษณะเป็นพิพิธภัณฑ์หรือเป็นพิพิธภัณฑ์ศิลปะร่วมสมัยแห่งเดียวในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของทางราชการคือ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีการจัดแสดงเพื่อการเรียนรู้และส่งเสริมความก้าวหน้าของงานศิลปะร่วมสมัย ซึ่งไม่มีปัญหาของการเลี้ยงตัวเอง แต่จำนวนผู้เข้าชมยังค่อนข้างน้อย ส่วนห้องแสดงศิลปะ ในจังหวัดเชียงใหม่ไม่ได้เป็นสถานที่ที่มุ่งเน้นการเป็นแหล่งเรียนรู้ และศูนย์รวมผลงานแลกเปลี่ยนข้อมูลศิลปะเพียงอย่างเดียว เนื่องจากห้องแสดงศิลปะ ในจังหวัดเชียงใหม่มีลักษณะเป็นสถานประกอบการธุรกิจไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ตามหลักการของพิพิธภัณฑ์ศิลปะและห้องแสดงศิลปะ ที่เป็นอย่างสากล ถ้าพิจารณาซื้อขายผลงานทางศิลปะไม่สามารถทำให้ตั้งมั่นอยู่ได้ จึงจำเป็นต้องประกอบธุรกิจอื่นๆ เสริม จนทำให้งานธุรกิจห้องแสดงศิลปะ เป็นเพียงส่วนประกอบเท่านั้น ดังนั้นจัดการห้องแสดงศิลปะ ในจังหวัดเชียงใหม่ที่เหมาะสม จึงควรจัดแสดงผลงานทางศิลปะให้มีสื่อเรียนรู้เพิ่มเติม เช่น ป้ายอธิบายและสื่อข้อมูลอื่นๆ รวมถึงวิธีที่ทำให้ห้องแสดงศิลปะ ในจังหวัดเชียงใหม่ตั้งมั่นอยู่ได้ ควรมีการเปิดธุรกิจเสริมเพื่อเพิ่มเติมรายได้ให้สามารถเลี้ยงตนเองได้ เช่น การเปิดร้านกาแฟ และการขายของที่ระลึกควบคู่กันไป

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก ศ.เกียรติคุณสุรพล คำวิสุทธิ ที่ได้แนะนำและให้ข้อคิดอันทรงคุณค่าในการทำการศึกษาครั้งนี้ ขอขอบพระคุณ

ดร.ทิพวรรณ ทั้งมั่งมีอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้
ให้แง่คิดและแนวทางในการศึกษามาโดยตลอด
ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องในการทำวิทยานิพนธ์ตั้งแต่
ต้นจนสำเร็จตรวจสอบ ขอขอบพระคุณ เจ้าของห้อง
แสดงศิลปะทุกแห่งในเชียงใหม่ ที่ยินดีให้ข้อมูลเพื่อ
เป็นประโยชน์แก่วงการศิลปะและห้องแสดงศิลปะ เพื่อ
ช่วยเหลือคนรุ่นหลังให้สามารถแก้ไขปัญหาและทราบ
แนวทางการดำเนินธุรกิจให้ประสบความสำเร็จต่อไปใน
อนาคต

เอกสารอ้างอิง

จินตนา สุขจิตต์. 2554 การศึกษาดนตรีชีวิตและการ
พัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินต์ติ้งเฮาส์.
บัณฑิต จันทรโรจนกิจ. 2548. พิพิธภัณฑ์ชาติบาล:แนว
ทางการบริหารและการจัดการพิพิธภัณฑ์และหอ
ศิลป์ร่วมสมัย. สำนักงานคณะกรรมการแห่งชาติ
กระทรวงวัฒนธรรม.
มานิตา ศรีตานนท์. 2552. การบริหารหอศิลป์ร่วมสมัย
เอกชน. วิทยานิพนธ์ วิทยาลัยนวัตกรรม,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อาทิตยา จันทะวงษ์. 2540. บทบาทของหอศิลป์
แห่งชาติในการเผยแพร่ศิลปะร่วมสมัยในประเทศไทย.
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล.
Eilean Hooper-Greenhill. 2000. *Museums and the
Interpretation of Visual Culture*.
Eric Tilbury. 2006. The Fragment Museum:
Reassessing spaces for modern and contemporary
art in Bangkok. PhD Thesis, Silpakorn University.
Geoff Matthews. 1991. *Museums and Art Galleries (a
design and development guide)*.
Heater Darcy Bhandari and Jonathan Melber. 2009.
*Everything You Need to Know (and Do) As you
Pursue Your Art Career*,
HiroyasuYamauchi. 2009. Interviews written by
HiroyasuYamauchi, G12Twelfth Gallery Owners.
Tokyo Chizu Publishing.
MichealFindlay. 2012. *The Value of
Art:money,power,beauty*.
Timothy Ambrose and Crispin Paine. 2012 *Museum
Basic 3rd edition* .USA and Canada